

Robert Ferrigno'nun 2040 Amerika İslam Cumhuriyeti Romanındaki İslamofobik Öğeler

Öz: Bu çalışmanın amacı Amerikalı yazar Robert Ferrigno'nun 9/11 olarak da ifade edilen Dünya Ticaret Merkezine yapılan 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra yazdığı 2040 Amerika İslam Cumhuriyeti (*Prayers for the Assassin*) romanında görülen İslamofobik öğeleri ortaya çıkarmaktır. Çalışmada öncelikle İslamofobi kavramının tarih sürecinde ortaya çıkışı ve kullanımlarından kısaca bahsedilmiştir. Verilen bu bilgilerden devamında yazarın İslamofobik bakış açısı ve bunun adı geçen romandaki yansımaları postkolonyal teori temelli olarak ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Amerikan Romanı, 2040 Amerika İslam Cumhuriyeti, Robert Ferrigno İslamofobi, 9/11, Şarkiyatçılık

Islamophobic Elements in the Novel *Prayers for the Assassin* by Robert Ferrigno

Abstract: The purpose of the current study is to reveal the Islamophobic elements in the novel *Prayers for the Assassin* written by the American author, Robert Ferrigno after the terrorist attacks on World Trade Center on September 11, 2001, which is also referred as 9/11. Initially, the appearance of the concept Islamophobia in the historical process and its usages are briefly mentioned. After this information, it is aimed to reveal the Islamophobic perspective of the author and its reflections in the novel based on postcolonial theory.

Keywords: American Novel, *Prayers for the Assassin*, Robert Ferrigno, Islamophobia, 9/11, Orientalism

1.GİRİŞ

Doğu ve Batı kavramları yön bildiren coğrafi terimler olmasının ötesinde tarih boyunca kültürel bağlamda da kullanılarak, Batı terimi Avrupa ve Amerika kıtaları ve onların sahip olduğu kültürel özellikleri, Doğu ise Asya, Afrika ve onların kültürel karakterlerine atıfta bulunmak için kullanılmıştır. Bu iki kültür arasındaki en önemli ayırt edici özelliklerden biri de İslam ve Hristiyanlık dinleri olmuştur ve bu iki bağlamda iki taraf arasındaki çatışmaların temeli 11. yüzyılda başlayan Haçlı Seferlerine dayanmaktadır. Yüzyıllardır var olan bu çatışma kolonyalizm veya sömürgecilik düzeninin sonlarına doğru 20. yüzyılda farklı bir boyut kazanmış ve Batılı toplumlar İslam dinine bakış açısına dayalı olarak İslamofobi kavramı kullanılmaya başlanmıştır.

11 Eylül 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'nde Dünya Ticaret Merkezine bir terör saldırısı düzenlenmiş ve El-Kaide terör örgütü bu saldırıyı İslam adına yaptığını savunmuştur. Bu açıklamadan sonra medya ve politikacıların da olayı provoke etmeleri sonucunda Amerika'da İslam dinine ve Müslümanlara karşı olumsuz bir bakış açısı gelişmeye başlamış ve bu olumsuz bakış açısı edebiyatta da kendini göstermeye başlamıştır.

Bu çalışmanın amacı İslamofobi kavramını anlamaya çalışarak, bu kavramın 9/11 sonrasındaki dönemde edebiyattaki izdüşümlerini postkolonyal teori temelli olarak Robert Ferrigno'nun 2040 *Amerika İslam Cumhuriyeti* (*Prayers for the Assassin*) romanı üzerinden incelemektir.

2. ŞARKİYATÇILIK VE AMERİKAN ŞARKİYATÇIĞI

Sömürgecilik çok eski tarihlerden beri Romalılar, Moğollar, Aztekler gibi birçok farklı millet tarafından gerçekleştirilmiştir. Fakat yakın tarihte Avrupalılar tarafından gerçekleştirilen sömürgecilik veya kolonyalizm temelli yolculuklar, tarihteki daha eski örneklerine kıyasla dönüştürücü bir rol üstlenmiş ve farklı uygulamaların yolunu açmıştır. Bu farkı yaratan başlıca etmen, yalnızca sömürülen ülkedeki hammaddeyi değil oradaki işgücünü ve o bölgeyi sonradan bir Pazar olarak görme bakış açısını şekillendiren kapitalizm olmuştur (Loomba, 2000: 21-21). Ancak McLeod'a (2010) göre kolonyalizm artık sona ermiştir fakat diğer ülkelerden zenginlik ve hammadde elde etmek gibi amaçlar güden emperyalizm Amerika gibi ülkeler tarafından devam ettirilmektedir. 1970'li yıllardan sonra sona eren kolonyalist dönemi tanımlamak için kullanılan postkolonyalizm terimi ise Edward W. Said, Frantz Fanon, Gayatri Spivak gibi eleştirmenlerin araştırma ve çalışmalarına dayalı olarak ortaya çıkmış ve kullanılmaya başlamıştır.

Şarkiyatçılık (Orientalism) başlıklı, ilk olarak 1978'de yayımlanan kitabıyla büyük ilgi ve tepki çeken, Said kitabının giriş bölümünde Avrupa'nın veya Batı'nın kendini tanımlamak için Doğu'yu kullandığını ve bu yolla Batı'nın kendisini merkezde, ayrıcalıklı ve üstün görebildiğini dile getirmiştir (2014, 11-12). Said ayrıca kitabının "*Şarkiyatçılığın Etkinlik Alanı*" başlıklı birinci bölümünde ise, Batılıların dünyayı 'biz' ve 'öteki' kavramlarıyla ayrıştırıp 'biz' ve 'öteki' arasında hayali bir çizgi çizildiğini, Doğuların medeniyetten uzak ve kendilerini yönetme yetisinden uzak olduklarını ve bu görevin Batı'ya düştüğünü düşündüklerini belirtmiştir. Doğu'ya giden gözlemcilerin sübjektif gözlemlerine dayalı oluşan bu Doğulu veya Şarklı imgesi, Doğulu tembel, kaba, uygarlıktan uzak gibi olumsuz sıfatlarla tanımlamış ve bu tanımla da Batılı'nın ne olmadığını, yani Şarklı gibi olumsuz değil olumlu özelliklere sahip olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır.

Postkolonyal teorinin diğer önemli isimlerinde biri olan Frantz Fanon da *Yeryüzünün Lanetlileri* (2016) başlıklı kitabında sömürgeciliğin sömürülenler üzerinde bıraktığı psikolojik etkiyi ele almıştır. Fanon'a göre sömürgecilik beyaz ve zencinin aynı olmasının mümkün olmadığını, yönetici olanın da 'ötekilere' benzemeyen olduğunu kabul ettiğini (46) dile getirmiştir. Ayrıca sömürgecinin sömürüleni tanımlarken başvurduğu "sürüngeimsi hareketler, sürüler, üşüşme" gibi kelimelerle de onu hayvan seviyesinde gördüğünü (48) ifade etmiştir.

Hindistan doğumlu, ABD'de Columbia Üniversitesinde İngiliz Edebiyatı ve Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapan Gayatri Chakravorty Spivak'ın *Madun Konuşabilir mi? (Can the Subaltern Speak?)* (2009) başlıklı makaleyi yayımlamıştır ve bu makalede Spivak'a göre Batı kendisini özne Batılı olmayı nesne olarak görme alışkanlığına sahiptir ve kendi dilinde 'öteki' ile ilgili kendi kendine konuşur ve bu da Üçüncü Dünyayı tanımlamada başarılı olamayacak bir yoldur. Makalenin başlığında Spivak tarafından sorulan retorik soru, Batı'nın 'öteki' olanı anlatma ve anlamada kendi paradigması içinde kaldığına ve 'Madun'un' asla konuşamayacağına işaret etmektedir.

Amerikalı yazar Douglas Little ise *Amerikan Oryantalizmi: 1945'ten Bugüne Birleşik Devletler ve Orta Doğu (American Orientalism: The United States and the*

Middle East since 1945) (2008) isimli kitabında Amerika Birleşik Devletleri ve Orta Doğu ilişkilerini detaylarıyla analiz etmiştir. Said'in *Oryantalizm*'de (1978) Doğunun Batı'nın nazarında vahşi, insani olmayan, medeniyetten uzak, kendini yönetmeye yeterli olmayan, dişil gibi ifadelerle tanımlanan varlıklar olduğu düşüncesi Little'ın 1945'ten sonraki dönemde Amerikan politikasını ve bakış açısını açıklamasında da etkili olmuştur. Çalışmasında Amerikan Oryantalizmi konusunu detaylı bir şekilde işleyen Little, Amerika'nın zihnindeki eskilere dayanan Orta Doğu imgesini aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

Yirminci yüzyıla yaklaştıkça, Hollywood Amerikan popüler kültürünün köklerinde Amerikan oryantalizminin olduğunu doğrulamıştır. 1992'de Disney Studios film şirketinin çıkardığı klasiklerin animasyonlarının sonuncusu olan, Aladdin filmi Saddam Hüseyin benzeri birinin Arap Geceleri şarkısını mırıldanmasıyla başlar. Sözler, oryantalistlerin uzun süre devam eden Müslüman dünyasının kötü imgesini tanımlamada kullandığı en can alıcı ifade olan "Barbarca, ama olsun burası vatanımız." ifadesiyle başlar. İki yüzyıl önce, Orta Doğu'ya aşına olan Amerikalılar da bu düşünceye karşı olmazlardı (11).

Little ayrıca Amerikan Oryantalizmini "bölge halkını küçük görme ve Amerika'nın kötü durumları iyiye çevirme yeteneğini yüceltme"(314) şeklinde açıklama yoluna da gitmiştir ve görüldüğü üzere Amerikan oryantalist bakış açısı önceki dönemlerdeki sömürgeci Avrupa ülkelerin oryantalizminden çok da farklı değildir. Zihinde yaratılan 'öteki' imgesi Doğu'ya olumsuz nitelikler yükleyerek kendini bu olumsuzlukların karşısında olumlu özelliklere sahip olan şekilde konumlandırma çabalarının bir yansımasıdır.

3. İSLAMOFOBİ

İslamofobi teriminin daha iyi anlaşılması için terimin nereden geldiği ve ilk olarak nasıl kullanıldığı gibi sorulara cevap vermeye çalışmak yerinde olacaktır. İslam ve "Belirli nesnelere veya durumlar karşısında duyulan olağan dışı güçlü korku, yığı." (<https://sozluk.gov.tr/>) anlamına gelen "fobi" kelimesinin bir araya gelmesiyle oluşan İslamofobi teriminin ilk olarak kullanımı Batı toplumunun Müslüman algısı ile bağlantılı bir çalışma olan 1925'te Fransa'da Etienne Dinet ve Slima Ben İbrahim'in kaleme aldığı "*accés de délire islamophobe*" (*İslamofobik Hezeyan*) isimli çalışmasında ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu kavramı kapsayan başka bir çalışmada ise Caroline Fourest ve Fionetta Venner (2003) İran devrimi sırasında bazı kadınların takmaya mecbur bırakıldıkları başörtüsünü takmak istemedikleri ve bu kadınların tutumunu tanımlamada muhafazakâr İranlıların bu terimi kullandığını ileri sürmüşlerdir. Fakat yukarıdaki iki tanım da güncel kullanımı ve algısı açısından İslamofobi kavramını tanımlamakta pek de yeterli görünmemektedir. Bu bağlamda The Runnymede Trust isimli düşünce kuruluşu "*Islamophobia: A Challenge for Us All*"(1997) başlıklı bir rapor yayımlamış ve terimin en güncel tanımı ve kullanımı olarak kabul edilebilecek şekli bu raporda görülmüştür. Raporda İslamofobi "İslam korku ve nefretini, detayları göz ardı ederek algılama ve dolayısıyla tüm veya çoğu Müslümandan korkma veya hoşlanmama"

(Runnymede Trust, 1997: 1) olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak adı geçen rapor da önyargılara dayalı ırkçı söylemler içerip, Müslüman, İslam ve terör kavramlarını birbiriyle bağlantılandırdığı için eleştirilen bir rapor olmuştur. Yine de rapor İslamofobi ile ilgili tanımlar ve kavramsallaştırmalar için bir temel oluşturma özelliğini kazanmıştır (Bakali, 2016: 16-17).

Runnymede'in raporundan sonra bazı akademisyen ve entelektüeller tarafından İslamofobi "Müslümanların dini inançları ve kültürlerine karşı tahammülsüzlük olarak" tanımlanmıştır (Esposito ve Magahed, 2007).

Ayrıca İslamofobi, yabancı düşmanlığından, anti-terörizme kadar farklılık gösteren çok çeşidi olan ve hepsinin aynı kaynaktan geldiği ileri sürülerek her türlü farklı söylem, konuşma ve davranışları bir araya getiren ve İslam'a karşı akıl dışı bir korku (fobi) şeklindeki bir olgu (Cesari, 2011, 21) olarak da tanımlanmıştır. Bu tanımlara ek olarak "İslam'a karşı önyargının uygulamaya konulması ve medyada genellikle olumsuz tutumlar, ayırım, fiziksel taciz ve yerme ile gösterilen, Müslümanların şeytanlaştırılması ve insandışlaştırılması" (Mohideen ve Mohideen. 2008: 73) olarak da yorumlanmıştır.

İslamofobi, geçmişten gelen, Müslümanları ve Şarklıyı "öteki" olarak gören ideolojiye dayandırılmaktadır ve bu ideoloji veya düşünce tarzı sosyal, ekonomik ve siyasi hayatta medyanın önyargılı söylemleri ve ayrımcı politikalar ve yasalara etkisini göstermektedir (Allen. 2010: 190).

Batı toplumlarının İslam'a bakışını etkileyen çeşitli olaylar olmuştur ve bu olaylardan biri de Amerikan tarihinin dönüm noktalarından biri olan 11 Eylül 2001 tarihindeki Dünya Ticaret Merkezine yapılan saldırıdır. Bu saldırıdan sonra medya ve politikacıların da etkisiyle Amerikan toplumunun İslam'a bakış açısı belli ölçüde değişmiştir.

1993'te Dünya Ticaret Merkezine yapılan bombalı terör saldırısından önce Amerika'da yapılan ve Amerikan kamuoyunun İslam'a karşı tutumunu araştıran bir çalışmada halkın büyük kısmının (%62) İslam ile ilgili bilgi ve ilgisinin çok az olduğu ortaya konmuştur. %14 oranında İslam'a karşı olumlu izlenimler gözlemlenirken, %22 oranında da olumsuz izlenimler olduğu ortaya çıkmıştır. "İslam dini denilince aklınıza ne gelir?" sorusuna ise çok farklı cevaplar verilmesiyle birlikte en geniş grup (%36) "hiçbir şey" veya "emin değilim" gibi cevaplar vermiştir. İkinci en geniş grup ise "Ortadoğu" veya "Araplar" gibi cevaplar vermiş, bunun dışında ikinci bir şey daha söylemeleri istendiğinde ise büyük çoğunluk (%80) hiçbir şey söyleyememiştir. 11 Eylül saldırılarından sonra ABC News tarafından yapılan ankette Amerikalıların % 47'sinin İslam'a karşı olumlu düşüncelere sahipken, %39'unun olumsuz izlenimi olduğu ve %13'ünün de fikir belirtmediği gözlemlenmiştir (Bassiri, 2013: 53-54).

Yukarıda da görüldüğü gibi Amerikan toplumunun İslam'a karşı olumsuz izlenimlere sahip olan bölümünün yüzdesinin yarıdan az olması (%39), yapılan terörist saldırıların (1993, 2001) İslam dini ile büyük ölçüde bağdaştırılmadığını göstermektedir.

Ancak Amerikan kamuoyunun çok da olumsuz olmayan bu tutumuna karşın, Amerikan medyası aynı düşünce ve bakış açısıyla hareket etmeyi seçmemiştir. Amerikan medyasında şiddet haber değeri olan bir olgudur ve bu şiddetin sebebini anlamak isteyen kesimler medyaya yönelmektedir. Ancak medya derin, masraflı ve çok zaman gerektiren ve siyasi gerçekleri açıklayan araştırmalar yerine, İslam ve şiddet arasında yüzeysel bir kısır döngü oluşturan haberler üreterek İslamofobiyi körüklemiştir (Bassiri, 2013: 57-58).

Medyaya ek olarak birçok politikacı da 9/11 olaylarındaki şiddeti İslam çerçevesinde algılamıştır. Başkan George W. Bush'un 9/11'den sonra Kongreye yaptığı konuşmasında "El-Kaide'nin İslam'ın huzur dolu öğretilerini saptıran marjinal bir hareket"i temsil ettiğini ifade ederek bir anlamda gene İslam ve 9/11 arasında bağlantı kurmuştur. Ayrıca terör şüphesiyle vatandaşlarını daha yakından izlemek için devletin yetkilerinin arttırılmasını da talep etmiştir (Bassiri, 2013: 58). Bunların yanı sıra 9/11 saldırganlarının İslam adına savaştıklarını iddia eden radikaller tarafından desteklenmesi, finanse edilmesi ve eğitilmesi de, İslam ile saldırganların ilişkilendirilmesine destek olmuştur (Qureshi ve Sells, 2003: 1).

Amerikan tarihi ve toplumunun hafızasında derin izler bırakan 9/11 saldırılarının yansımaları Amerikan edebiyatında da birçok çalışmada kendini göstermiştir. Bu önemli olaydan etkilenilerek edebi eserlerde karakter özellikleri, tema veya olay örgüsü bağlamında bir şekilde yansımaların ortaya çıktığı gözlemlenmiştir.

4. 2040 AMERİKA İSLAM CUMHURİYETİ ROMANINDAKİ İSLAMOFOBİK ÖĞELER

Amerika Birleşik Devletleri'nde 11 Eylül 2001'de Dünya Ticaret Merkezine gerçekleştirilen saldırı ülkede sosyoekonomik açıdan çok derin etkiler yaratmış, maddi-manevi kayıplara sebep olmuştur. Toplumsal olarak ülkeyi bu kadar derinden etkileyen bu saldırıların yansımaları doğal olarak birçok edebi eserde de kendine yer bulmuştur.

11 Eylül saldırılarının Müslüman bir örgüt tarafından gerçekleştirilmiş olması, toplumda Müslümanlara karşı olan tutumu da olumsuz yönde etkilemiş ve bu durum yazılan bazı romanlarda kendini hissettirmiştir. Amerikalı yazar Robert Ferrigno tarafından 11 Eylül saldırılarından sonra yazılan bir üçlemenin ilk kitabı olan *2040 Amerika İslam Cumhuriyeti (Prayers for the Assassin)* başlıklı romanda da bu saldırıların olumsuz etkileri açıkça görülmektedir. Olayların akışı açısından sürükleyici roman kategorisine dâhil edilebilecek bir roman olsa da, romanın hemen hemen her bölümünde çeşitli şekillerde İslam ve Müslümanlarla ilgili olumsuz imgeler romanda yansıtılmış ve bu durum yazarın İslamofobik bakış açısını açıkça ortaya koymuştur.

Gelecekle ilgili hayali bir temele oturtularak oluşturulan roman, Amerika'da çıkan bir iç savaştan sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin kuzeyindeki, ülkenin yarısından daha fazla alanı kapsayan büyük bir bölümü İslam Cumhuriyetine dönüşmüştür. Ülkenin geri kalan güneyindeki daha küçük bölge ise Bible Belt ismiyle Hristiyan bir bölge olarak varlığını devam ettirmiştir. Bu durum romanın ilk sayfasında verilen bir harita ile gösterilmiştir.

Bu köklü değişiklikler New York, Washington D. C. ve Mekke'de gerçekleştirilen nükleer saldırıların ardından meydana gelmiş, bu saldırıların İsrail tarafından gerçekleştirildiği düşünülmüş ve bu olay "Siyonist ihaneti" olarak adlandırılmıştır.

İslam Cumhuriyetinden önceki eski Amerikan kültürü ve İslam kültürünün bir sentezi olarak görülebilecek bu yeni toplulukta, birçok kişi İslamiyet'i seçmiş ve her iki kültürün etkilerini yansıtan bir hayat sürmeye başlamışlardır. Örneğin, Amerika'da her yıl düzenlenen Amerikan futbolu şampiyonluk maçı olan "Super Bowl" isimli etkinlik yine düzenlenmekte fakat devre arasında maça gelenler öğle namazına gitmektedir. Ancak

aralarında siyasi ve dini yönden anlaşmazlık yaşanan ılımlı ve katı tutumlu gruplardan dolayı ülkede bir huzursuzluk, tedirginlik ve kaygı ortamı süregelmektedir.

Romanın ana karakterlerinden biri olan tarihçi akademisyen Sarah Dougan, Siyonist ihanetin İsrail tarafından gerçekleştirilmediğine dair bilgilere ulaşmış ve yazdığı bir kitap kökten dinci grubun kızgınlığına sebep olmuştur. Bundan dolayı Sarah hayatının tehlikede olduğunu düşünerek ortadan kaybolmuştur. Bir diğer ana karakter olan Rakkim Epps ise özel eğitimler almış, özel becerilere sahip eski bir Fedayeen savaşçısıdır. Sarah'ın amcası kaybolan yeğenini bulması için Sarah'ın peşine Rakkim'i takmıştır. Kökten dinci grup tarafından ise daha sonra sevgili olan Sarah ve Rakkim'in peşine, Rakkim gibi eski bir özel savaşçı olan psikopat ve bir o kadar da zeki bir katil olan Darwin takılır.

İki sevgili ve Darwin arasındaki kovalamaca Amerika'nın çeşitli bölgelerinde çeşitli maceralarla heyecan verici bir şekilde devam eder ve roman Rakkim'in Darwin'i öldürmesiyle son bulur. Olayların devamı üçlemenin diğer kitaplarıyla devam etmektedir ancak bu incelemede sadece ilk kitap ele alınmıştır.

Romanın ilk sayfası Amerika'nın bir İslam cumhuriyetine dönüştüğünü gösteren harita ile başlamaktadır. Giriş bölümünde ise Müslümanların saldırdığı korku ve bunun sonucunda oluşan karmaşa ve korku ortamı, İslam'ın Amerikalıları tamamen yok etmeye çalıştığına ve İslam dini ile ilgili başka olumsuz ifadeler ortaya konmaya başlanmıştır. Romanın sonraki bölümlerinde ilk bölümün başlığı hariç (Yirmi Beş Yıl Sonra) her bölümün başlıklarında yazarın İslam dini ve Müslümanlara karşı olumsuz bakış açısı kendini açıkça hissettirmektedir. İlk bölümün başlığından sonra gelen her bölüm başlığı bir zamanı bildirmekte ve bu zamanların her biri de namaz vakitleriyle (Yatsı Namazından Sonra, Sabah Namazından Önce, Öğle Namazı Sonrası, Sabah Namazı Sonrası...) ilişkilendirilerek ifade edilmektedir. Bu durumun ilk bakışta herhangi olumsuz bir yönü yokmuş gibi görünse de, muhtemelen Müslümanların zamanı bildirirken günümüz teknolojisine uygun şekilde kesin saat, dakika bildirmek yerine günümüz medeniyet ve teknolojisinden uzak bu net ve kesin olmayan ifadeleri kullanmasına gönderme yapılmış, onların geri kalmış düşünce ve davranışlara sahip oldukları ifade edilmeye çalışılmıştır.

İslamofobi olgusu roman boyunca hemen hemen her sayfada hissedilmekte ve İslam cumhuriyetine dönüşmüş Amerika'daki olumsuz durumlar birçok örnekle okuyucuya gösterilmeye çalışılmıştır. Romanın başında "Super Bowl" etkinliğini stadyumda izleyen insanlar ve onların davranışları tasvir edilerek İslam ile yönetilen bir ülkedeki insanların birçok olumsuz özelliğe ve davranışa sahip olduğu gösterilmeye çalışılmaktadır:

Yakalayıcı çimler üzerine devrilirken stadyumu dolduran taraftarların çığlıkları da şiddetini arttırmıştı. Hatta Rakkim birkaç küfür de duymuştu. Zayıf bir Kara Cübbeli, din görevlilerine ayrılan bölümden kalkarak etrafta süzme koyuldu. Başındaki iri siyah türbanla Kara Cübbeli görevli bir din polisiydi. Adamın hiç kesmediği sakalları adeta çalı gibi uzamıştı. Adamın görünüşü Rakkim'e öfkeden çıldırıp sağa sola saldıran kalamarları hatırlatmıştı. Din polisi gözlerini kısarak Colarusso'ya dik dik baktı (2006: 17).

Yukarıdaki alıntıda da görüldüğü üzere, stadyumdaki bir etkinlikte bir “din polisi” insanları gözetlemeye, denetlemeye ve kontrolü sağlanmaya çalışmaktadır. Bu durumdan insanların özgürlüklerinin kısıtlandığı, laik olmayan din temelli bir yönetimin yürürlükte olduğu ve bunun insanlara polis zoruyla kabul ettirilmeye çalışıldığı anlatılmaktadır. Bir başka deyişle, yazar tarafından ortada demokratik olmayan, insanların hak ve özgürlüklerinin kısıtlandığı distopik bir ülke yaratılmıştır ve bunun sorumlusu da Müslümanlar ve onların uyguladığı din temelli rejimdir. Bu durum Said’in Şarkiyatçılık (1978) eserinde belirttiği gibi Batılının “Şarklının medeniyetten ve kendisini yönetme becerisinden uzak olduğu” düşüncesini yansıtmaktadır. Kara Cübbelinin dış görünüşüyle medeniyetten olan uzaklığı ve yaptığı görev (Din Polisi) açısından da demokratik ve özgürlükçü olmayan yönetim şekli ortaya koyulmaya çalışılmaktadır.

Bu distopik toplumdaki Müslümanlar ılımlı ve kökten dinci olarak ayrılmaktaydı ancak ılımlı olanlar ve hatta ülkedeki Katolikler bile tehlike altındaydı ve kökten dincilerin onlara karşı olan hoşgörüsüzlükleri de günden güne artmaktaydı. Kökten dinciler için kendileri dışındaki herkes bir düşman olarak görülmekte ve hayat onlar için günden güne zorlaşmaya başlamaktaydı. Din temelli bir yönetim ve toplum oluşturulmaya çalışıldığından dolayı, en önemli ölçüt insanların dini inançları ve davranışlarıydı ve insanlar bu ölçütlere göre muamele görmekteydi. Ayrıca kökten dincilerin artık kendileri gibi olmayanların hayatlarına da baskı ve şiddet yoluyla müdahale edip onların özgürlüklerini ihlal etmesi de, Allen (2010) tarafından Oryantalist ideolojiye dayandırılan İslamofobinin bir yansıması olarak kabul edilebilir. Buradaki temsilcileri Müslümanlar olan “yönetme yetisinden uzak” veya Spivak’ın (2009) ifade ettiği gibi Batı tarafından özne değil nesne olarak değer biçilen Şarklı tarafından İslami rejimle yönetilecek olası bir ülkede her şey bir kargaşaya dönüşebilecek, insanların hayatı bir kâbus halini alabilecektir:

Güvenlik görevlisi açık tribünlerdeki ılımluların oturduğu bölüme bir süre dik dik baktı. Gençlerin kimi üzerlerine etek, kimi kot pantolon geçirmiş, kadınlı erkekli oturup maçı izlemekteydiler. Kara Cübbeliler sadece dindar kesim üzerinde etkinliğe sahipti ama son zamanlarda caddelerde Katolikleri rahatsız etmeye, ılımluların üzerine taş yağdırarak güç gösterisi yapmaya başlamışlardı. Din değiştiren fundamentalistler döneç olarak kabul edilirdi ve şehrin bilhassa banliyölerinde çok ciddi tepkilere göğüs germek zorunda kalabilirler, hatta ölümlerle burun buruna gelebilirlerdi. Zaten kozmopolit kentlerde dahi, kendi aileleri tarafından da aşağılanırlardı (18).

Romanda kökten dinci grup Şarkiyatçı söylem ve temeli bu söyleme dayandırılabilir İslamofobi ile bağlantılı şekilde sadece düşünce açısından katı, hoşgörüsüz, medeniyetten uzak, anti-demokratik, anti-laik olarak değil fiziksel görünüm olarak da oldukça olumsuz bir şekilde tasvir edilmektedir. Fanon’un da (2016) ifade ettiği üzere sömürgeci ile ‘öteki’ olan sömürülen veya romandaki karşılıklarıyla Batılı Hristiyan Amerikalı ve Amerika’da yaşayan ve yönetimi ele geçiren Müslümanların aynı olamayacağı ve insanı ve medeni değerlere sahip olmayan, medeni insandan çok daha aşağı seviyelerde varlıklar olarak temsil edildikleri açıkça görülmektedir. Ayrıca Avrupalı Oryantalizmi temelli Amerikan Oryantalizminde de (Little, 2008) var olan

olumsuz Müslüman imgesi romanda açıkça yansıtılmıştır. Kökten dincilerin veya Kara Cübbeliler olarak da tanımlanan grubun lideri olan Molla Oxley'in stadyumda otururken yapılan tasvir bu durumu açıkça gözler önüne koymaktadır. Ayrıca Molla Oxley'in genelde Doğu ile ilişkilendirilen abartılı ve aşırı gösterişli kıyafet ve aksesuarları da onun Batı toplumunda ne kadar uzak ve alakasız olduğunu göstermek ve aradaki zıtlığı ortaya koymak için de tasvir edilmiş olabilir. Bu karşılaştırma ile bir anlamda Batılının Şarklı ile aynı olamayacağı gösterilmeye çalışılmıştır. Ancak özel eğitime ve yeteneklere sahip bir kuvvet olan Fedayeen teşkilatının komutanı olan General Kidd, kökten dinci Molla Oxley'e göre daha kabul edilebilir, makul bir insan olarak tasvir edilmiştir fakat onların geleceğinin de pek iç açıcı olmadığı, son üç yılda bu durumun da değiştirilmeye çalışıldığı ve Kara Cübbelilerin etkisi altına alınacağı hissettirilmektedir. Yeni rejimin gelecekte herkesi kendi kurallarına göre yaşamaya zorlayacağı ima edilmektedir:

Somalili bir göçmen olan General şimdi gösterişli mavi üniformasıyla ve yüzündeki soğukkanlı ifadeyle etrafı süzüyordu. Hemen yanındaysa parmakları mücevherlerle donanmış, ipek cübbesi içinde, Kara Cübbelilerin başı Molla Oxley oturuyordu. Adamın uzun sakalının yağdan kıvrım kıvrım olduğu görülüyordu. Tam bir iğrençlik abidesi. Bu ikisi garip ve kesinlikle birbirlerine tezat oluşturan bir çiftti. Zaten Rakkim'in ayrıldığı o üç yıl öncesinde General Kidd asla ne Oxley'in ne de başkanın yandaşı politikacıların birinin yanına otururdu. Fedayeen ayrı bir topluluktu ve sadece kendi liderlerine hesap verir, kendi topluluklarının ihtiyaçlarına hizmet ederdi. Tabii üç yıl önce (19).

Yeni rejim toplumdaki insanlar ve gruplar üzerindeki etkisini zaman geçtikçe iyiden iyiye hissettirmekte ve insanlar özgürlüklerini yaşayamamaktadır. İslami rejimle yönetilen bölgelerde önceki Amerika'nın aksine insanlar bireysel özgürlüklerini yaşama şansı bulamamaktadır. Yeni Amerika'daki "Bölge" ("Zone") resmiyette Hristiyan bölgesi olarak kabul edilen bir bölgedir ve bu alanda insanlar herhangi bir baskı veya sınırlamaya maruz kalmadan özgürce eğlenmektedir. Gece kulüpleri, kafeteryalar, siber oyun odaları, sinemalar ve tiyatroların bulunduğu bu bölge ahlak polisinin görev alanı dışındadır ve herkese açık olduğu için Hristiyan, Müslüman kim olursa olsun bu bölgeye girebilmektedir. Yazar bu bölgede her ne kadar kanunsuz işlerin döndüğünü ve çeşitli tehlikelerin kol gezdiğini anlatsa da en azından insanların özgürlüklerini yaşayabildikleri için aslında olumlu yönlerinin olduğunu da belirtmekte, başka bir deyişle kanunsuzluğun getirdiği tehlikeler içinde yaşamının İslami baskı ve kontrol altında yaşamaya göre daha tercih edilebilir olduğunu ve insanların bu gibi bölgelerde özgürlüklerini yaşayabilip rahatlayabildikleri etkinliklere katılma şansını elde ettiklerini ima etmektedir. Ancak Yeni rejimin katı tutumu bu gibi kültürel etkinliklere ve eğlencelere izin vermeyerek insanların üzerinde baskı kurup özgürlüklerini kısıtlamaktadır:

Her büyük şehirde Bölge gibi bir yer vardı. Yani önceki, tam bir özgürlüğün ve bireysel sınırsızlığın simgesi olan kültürel varoluşun etkilerini taşıyanların bir nebze olsun rahatlamasını sağlayan bir supap görevi yapıyorlardı. İlk iki yıl üniformalı polisler Bölgenin hemen dışında devriye gezerek ahlaki bozulmanın önüne geçmek istemişlerdi ama bu iki yıl boyunca onlar da gördüklerinden

etkilenip İç İşlerinin sürekli dua eden gözlerinden uzakta Kanada veya Hawaii'de yazlık ev almışlardı (25).

Yukarıdaki alıntının sonuna doğru yönetimin emrindeki ahlak polislerinin bile Bölgedeki özgürlükleri görünce bundan etkilenip rejimin prensiplere aykırı olarak Bölgeye yakın olan Kanada ve Hawaii yakınlarında yazlık ev satın alıp özgürlüklerini yaşamaya yönelik girişimleri ile de yazar bu yönetimin tutarsızlığını ve kendi çalışanlarının bile bu kurallara ve rejime göre yaşamayı tercih etmediğini göstermeye çalışmıştır.

Yazar ayrıca yeni yönetimin insanlara dayatmaya çalışıldığı özgürlük karşıtı uygulamalarını ve bu uygulamaların ne kadar tutarsız ve göstermelik olduğunu, insanların baskı altında mecbur kaldıkları için bu kurallara uygun yaşıyor gibi göründüklerini ilerleyen sayfalarda da şu şekilde dile getirmiştir:

Güvenlik monitörlerinden biri yemek alanında oturan dört kıızı gösteriyordu. Çantalarını sıkı sıkı tutan bu kızlar büyük ihtimalle üniversite öğrencisiydiler. Her biri eşarplarını son günlerde özgür düşünen Müslüman kadınların tarzında bağlamışlardı. Yani başlarındaki eşarplar bir şeyleri gizlemektense sadece başta eşarp var denilsin diye geçirilmiş gibiydi (28).

Yukarıdaki alıntıda da görüldüğü üzere İslami bir yönetimin insanları uygun bir şekilde yönetmekten ne kadar uzak olduğu ve yetersiz kaldığı ima edilmektedir. Said'in (1978) belirttiği üzere Şarkiyatçı söyleme göre "Şarklı kendi kendini yönetme yeteneğinden uzaktır ve bunu yapmak Batının görevidir" düşüncesi bu romana da yansımış, Şarklının veya İslam temelli bir yönetimin sonunda romandaki gibi insanları hiç de mutlu etmeyecek sonuçlar ortaya çıkaracağı anlatılmaya çalışılmıştır.

Yeni rejim baskıcı ve özgürlükleri kısıtlayıcı olmanın yanında akademik kurumlar üzerinde de etkiliydi ve tarihçi akademisyen Sarah'ın üniversitedeki odasına giden Rakkim de üniversitedeki katı kurallar, geri kalmışlık, bakımsızlık, teknoloji ve yeniliklerden uzak kalma gibi durumlarla karşı karşıya kalmıştı. Bu durum da yine Şarklıya atfedilen tembellik, kabalık, medeniyetten, teknolojiden, özgürlüklerden uzak olma, düzensizlik, pislik, geri kalmışlık, bakımsızlık gibi olumsuz özelliklerin ortaya konduğu oryantalist ve de dolayısıyla İslamofobik bakış açısını bir yansıması olarak görülebilir:

Üniversitenin derslere zamanında girilmesi konusunda katı kuralları vardı. Elbette kıyafet konusunda da. Ama diğer taraftan çalışmaları idame ettirebilmek için de paraya ihtiyaç duyuyorlardı. Kampüs tertemizdi, yerlerde bir tek çöp bile yoktu. Ama cilalanmış zeminin eski ve de iyice yıpranmış olduğu göze çarpıyordu. Sınıflar adeta iç içe geçmiş şekildedeydi. Sıra ve sandalyeler de birbirleriyle en ufak bir uyum içinde değildi. Profesörlerin odalarının da daha iyi durumda olduğu söylenemezdi. Eski mobilyalar, sıvaları dökülmüş duvarlar. Fakültedeki bilgisayarlar adeta antikaydı. Uydu bağlantısı olmaksızın sınırlı bir bağlantıya İnternet erişimi sağlayabiliyorlardı (83-84).

Yazar yeni rejimin kadına bakış açısını ele alırken ise kadınların baskı, kısıtlama ve hatta şiddet gördükleri bir toplumda yaşadıklarını romanın belli bölümlerinde dile getirmektedir. İstedikleri gibi giyinemeyen baba veya kocalarının izni olmadan istediği

zaman dışarı çıkamayan kadınlar da yeni rejimin gerçekleri arasındadır. Bu katı ve baskıcı kurallara uymayan ve modern hayat tarzına öykünerek sergilenen davranışların sonucu da fiziksel şiddet ile cezalandırılmaktadır. Normalde modern, Batılı bir kadın gibi, örtünmeden giyinen Sarah da topluma açık kökten dincilerin İnternet kafesine gittiğinde baskının ve kısıtlayıcılığın getirdiği bu kurallara uymak zorunda kalarak, kıyafetini gerekli şekilde değiştirmiştir:

Kadınların hepsi çarşaflydı, çoğunluk da kara çarşafı tercih etmişti ama yine de rengârenk çarşafklar giyen kadınlar da vardı. Sarah da rahat edebilmek için peçesini biraz aralamıştı. Normalde bir modern gibi, hatta bir Katolik gibi giyinme riskini göze alırdı. Kot pantolon ve spor ayakkabı giyerek dışarı çıkardı. Saçlarını açık bırakır, biraz da makyaj yapardı. Ama sıra bir İnternet kafeye gitmeye geldiğinde o da çarşaf giyerdi. (102).

Yukarıda da görüldüğü üzere toplumda kadına bakış açısı yönünden de bazı olumsuz özellikler yönetimde olan İslami rejime ve de dolaylı olarak Müslümanlara atfedilmiştir. Batılıya göre günümüz medeni toplumuna aykırı şekilde erkek egemen bir topluluk ülkeyi yönetmeye çalışmakta ve kadın söz veya hak sahibi veya özgür bir birey olarak kabul edilmemektedir. Bunun dışına çıkmaya çalışan kadınlar ise “medeniyetten uzak kalmış Şarklıdan beklendiği şekilde” baskı ve şiddete maruz kalacaktır. Little’in da (2008) ifade ettiği gibi yıllar öncesine dayanan olumsuz Müslüman imgesi Amerikan Oryantalizminin şekillenmesinde de rol oynamış ve 11 Eylül saldırıları sonrasında da yeniden bu olumsuz bakış açısı güç kazanmaya başlamıştır.

Yeni yönetim uyguladığı baskı rejiminin dışında medeniyetten ve teknolojiden uzak kalması, gerekli altyapı-üstyapı çalışmalarını yapamaması, toplum düzeninin de bozulmasına ve yaşamın hem ulusal hem de uluslararası bağlamda zorlaşmasına sebep olmuştur. Kötü yönetim sonucu ülke rakipleri karşısında güçsüz düşmüş ve çeşitli siber saldırılar karşısında çaresizlik içinde kalmıştır. Bu durum ayrıca Said’in (1978) de belirttiği gibi Şarklının bilim, medeniyet, çalışkanlık gibi kavramlardan da ne kadar uzak olduğu düşüncesini taşıyan Oryantalist söylemin Amerikan toplumunda bir yansıması olarak tekrar karşımıza çıkması olarak kabul edilebilir:

Sonunda Kızıl Sakal yazılımda bir sorun olduğunu itiraf etmek zorunda kaldı. Güçlü bir Çin virüsü sistemi vurmuş ve bir türlü de onarmayı başaramamışlardı. Bu nedenle şehirdeki tüm sistem baştan kurulmak zorundaydı. Rakkim bu durumun ne zamandan beri devam ettiğini sordu ama Kızıl Sakal yanıt vermeyi reddetti. Rakkim etrafındaki dünyanın ağır çekimde hareket ettiği hissine kapılmıştı. Trafik ışıkları zaman zaman günlerce bozuk kalıyordu, daha ilk karda otobanda hasar oluşuyordu ve şimdi de ülkenin en gelişmiş savunma mekanizmalarından birinin çöktüğü haberini almıştı. Üstelik ne zaman onarılacağı konusunda da bir bilgi verilemiyordu (110).

Romandan yapılan alıntılardan da görülebileceği üzere, roman boyunca Amerika’da yönetimi ele geçiren İslami rejimin yetersizliği ve başarısızlığından dolayı toplumda oluşan karışıklık, mutsuzluk, huzursuzluk ve daha birçok olumsuz durum çeşitli yönleriyle dile getirilmeye çalışılmıştır. Bu durumlar anlatılırken yazarın düşüncelerinin altında yatan olumsuz Oryantalist söylem temelli Doğu, İslam veya Müslüman imgeleri

açıkça hissedilmekte ve bu düşüncelerin de İslamofobi olarak tanımlanabilecek bir bakış açısı olarak ortaya çıktığı görülebilmektedir.

5.SONUÇ

2040 Amerika İslam Cumhuriyeti romanı olayların hızlı akışı, macera, korku, aşk, şiddet gibi temalarıyla sürükleyici bir roman olarak nitelendirilebilse de romanı sadece sürükleyici bir roman olarak değerlendirmek yeterli olmayacaktır. Romanın yazıldığı dönemdeki toplumsal hassasiyetlerin oluşturduğu arka planı göz önünde bulundurarak değerlendirmek daha tutarlı ve yerinde olacaktır.

11 Eylül 2001’de Amerika’da yapılan terör saldırısı İslam ve Müslüman algısında bazı olumsuz değişikliklere neden olmuş ve algıdaki bu değişiklikler edebi eserlere de yansımıştır. Robert Ferrigno tarafından yazılan roman da bu olumsuzlukları ve İslam ve Müslümanlardan kaynaklanan geleceğe yönelik korku ve kaygıları ortaya koyması açısından iyi bir örnektir. Normal hayatta pek de olası görünmeyecek şekilde yazar gelecekteki distopik Amerika’sını zihninde canlandırarak, İslami bir yönetimin Amerika’da iktidara gelmesi durumunda yaşanabilecek felaketi İslamofobik bakış açısıyla gözler önüne sermeye çalışmıştır. Yazar bu hayali durumu anlatırken de İslam ve Müslümanlarla ilgili bakış açısı ve düşüncelerini olumsuz hatta aşağılayıcı ve alaycı bir şekilde dile getirmeye çalışmıştır. İslam ile yönetilen bu ülkede pislik, baskı, kısıtlama, gericilik, cehalet, medeniyetsizlik, kadına şiddet gibi durumlar ortaya çıkmıştır. Yazarın bu tasvir ve düşünceleri, fobi kelimesinin anlamı olan “Belirli nesnelere veya durumlar karşısında duyulan olağan dışı güçlü korku, yığı.” tanımıyla bağlantılı olduğu görülmekte ve yazarın İslamofobik bakış açısını açıkça ortaya koymaktadır. 11 Eylül saldırılarının yazarın zihninde böylesi düşünceler uyandırması ihtimali oldukça yüksektir. Saldırıları üstlenen örgütün Müslüman olduğunu belirtmesi ve bu saldırıyı İslam adına gerçekleştirdiklerini savunmaları böylesi “olağan dışı güçlü korku”lara yol açmakta ve bu duygu ve düşünceler bu romanda olduğu gibi karşımıza çıkmaktadır.

Her ne kadar 11 Eylül saldırıları İslam ve Müslümanlara karşı ortaya çıkan olumsuz bakış açısı ve yargıların sebebi olarak görülse de bu saldırılar böyle bir bakış açısı oluşmasının tek sebebi değildir. Temeli eskilere dayanan Şarkiyatçı bakış açısı, insanların ve milletlerin zihninde bazı kültürel aktarımlar yoluyla kendine temel edinmiş ve yapılan saldırılar sonrasında da bu kültürel mirasa bağlı olarak bunun gibi olumsuz bir bakış açısı ortaya çıkmıştır. Ayrıca politika ve medya gibi etkenlerin de bu durumu körüklediklerini göz ardı etmek mümkün değildir. Bir şekilde insanların zihninde oluşan bu olumsuz imge edebiyatta da bu şekilde yansımaları sebep olmuştur.

KAYNAKLAR

Allen, C. (2010). *Islamophobia*. Ashgate Publishing Limited.

Bakali, N. (2016). *Islamophobia: Understanding Anti-Muslim Racism through the Lived Experiences of Muslim Youth*. Rotterdam: Sense Publishers.

Bassiri, K. G. (2013). Islamophobia and American History Religious Stereotyping and Out-grouping of Muslims in the United States. *Islamophobia in America The Anatomy of Intolerance* (Ed. Ernst, C. W.). (53-74). New York: Palgrave Macmillan.

Cesari, J. (2011). Islamophobia in the West: A comparison between Europe and the United States. In J. Esposito & I. Kalin (Eds.), *Islamophobia: The challenge of Pluralism in the 21st century* (21–43). New York, NY: Oxford University Press.

Conway, G. (1997). *Islamophobia: A challenge for us all*. Runnymede Trust.

Esposito, J. & Mogahed, D. (2007). *Who speaks for Islam? What a billion Muslims really think*. New York, NY: Gallup Press.

Fanon, Frantz. (2011). *Yeryüzünün Lanetlileri*. (Ş. Süer, Çev.). İstanbul: Versus Kitap.

Ferrigno, R. (2006). *2040 Amerika İslam Cumhuriyeti*. (E. Nail, Çev.). İstanbul: Koridor Yayıncılık.

Little, D. (2008). *American Orientalism: The United States and the Middle East since 1945*. University of North Carolina Press.

Loomba, A.(2000), *Kolonyalizm Postkolonyalizm*. (M. Küçük, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yay.

McLeod, J. (2010). *Beginning postcolonialism*. Manchester: Manchester Univ. Press.

Mohideen, H., & Mohideen, S. (2008). "The language of Islamophobia in internet articles". *Intellectual Discourse*, 16(1), 73–87.

Qureshi, E., & Sells, M. (Eds.). (2003). *The new crusades: constructing the Muslim enemy*. New York: Columbia University Press. doi:10.7312/qure12666

Said, E. W. (1978/2014). *Şarkiyatçılık: Batının şark anlayışı* (8.bs.), (B.Ülner, Çev.). İstanbul: Metis

Spivak, G, C. (2009). Madun konuşabilir mi? D. Hattatoğlu & G. Ertuğrul (Ed.) içinde. (Hattatoğlu & G. Ertuğrul, Çev.), *Methodos: Kuram ve yöntem kenarından* 53-114. İstanbul: Anahtar Kitaplar